

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8.-, ZA DIJAKE KRON 6.-; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10.-, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13.-

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2.

*

8. JUNIJA 1916

-

IZHAJA VSAK ČETRTEK

*

ŠTEV. 41

Življenje
za
bojno črto.

1. Od vojakov zgrajena vasica za oddih.
2. Reja kuretine.
3. Vrt za sočivje in zelenjad.
4. Mlekar-vojak pri delu.

Rožlin in Urjanko.

Po narodni pesni
spisal
dr. Leopold Lénard.

(Dalje.)
Biriči so prišli in obdali celo hišo, gospodar je vstal in jih poučeval, kam imajo iti in kako bo postopati. Razbojnik je nevaren tudi, ako je nepripravljen, in zato se nikdo ni upal prvi v hišo. Prepirali so se dolgo in prerivali, slednjič se je pa odločil gospodar sam, da vstopi prvi. Saj je lastnik hiše in razbojnik morda ne bo slutil nič hudega, ako ga vidi vstopiti. Ako pa razbojnik spi, ga morda lahko zvežejo v spanju, kar bi bilo najboljšo in najvarnejšo. Na peči je bilo vse mirno, ko se ji je gospodar približeval. Šel je bliže in bliže in slednjič je videl, da je peč prazna. Poklical je biriče, preiskali so vse in spoznali, da je razbojnik že zbežal skozi streho. Biriči so bili strašno hudi, da so se mučili zastonj in so kmeta še trdo ozmerjali, namesto da bi mu plačali. Hlapec je pa potem govoril svojemu gospodarju:

»Saj sem rekel, da ni nikdar dobro nastopiti zoper razbojnike. Ti ljudje so z vragom v zvezi in zvedo vse. Potem se pa še maščujejo na vse zadnje.«

Kmetič se je pa praskal za ušesi in premišljeval:

»Bog ve, kako je zaslutil razbojnik našo nakano?«

Za njim se je praskal tudi hlapec in ponavljal za gospodarjem:

»Vrag vedi, vrag vedi, kako je to izvohal? Sam škrat mu je moral povedati, saj je ž njim v zvezi.«

Kmetič pa ni bil tako neumen, kakor bi si kdo mislil. Vedel je, da mu je sedaj za petami maščevanje razbojnikov in hotel mu je ubežati. Prodal je naglo svoje posestvo in se izgubil kdo ve kam. Toda razbojniki so ga izsledili tudi v tuji deželi in nekega dne so ga sosedje našli v njegovem stanovanju obešenega. Tako je z roparji.

Godba je potihnila, ljudje so umolkneli in obstali in vse oči so se obrnile na roparje, ki so vstopili v sobo. Sosed Luka je pa rekel Zamudi:

»Sam Rožlin je med njimi. Vidiš ga, to je tale, prvi, ki je stopil v sobo, nikdo nima takih brk kot on.«

Rožlin je stopil za korak dalje v sobo, si zavihal brke in pogledal po krčmi. Ljudem se je poznalo, da jim prihod roparjev ni nevšečen. Pili bodo in se veselili,

kajti ropar ne štedi z denarjem. Krčmar je prišel z globoko pripognjenim hrbtom in smehljajočim se obrazom in pričel govoriti z medenim glasom:

»Prosim, prosim, gospodje razbojniki! Prosim k tej mizi! tukaj je prostora še dovolj. Sami pošteni domači možje sede tu naokoli. Prosim, vsedite se, gospodje razbojniki!«

Rožlin si je še enkrat zavihal brke in se vsedel k mizi poleg Zamude. Alenčica se je v tem trenutku vrnila od plesa, ki se je pretrgal, in stala v zadregi, nevedoč, kam bi se vsedla. Rožlin je takoj zapazil njeno zadrego in spregovoril:

»Oprostite, gospodična! nisem vedel, da sem zavzel vaš prostor. Nikakor vas ne maram ločiti od vašega očeta, mi roparji nismo tako grozoviti.«

Alenčica je postala rdeča kot rak, Zamudi se je pa tako dobro zdelo, da se je pričel smejati na vse grlo.

»Saj to ni moja hči, gospod roparski poglavar,« rekel je med smehom, »ampak moja žena.«

»Vaša žena? pa še tako mlada!« začudil se je Rožlin.

»Ni več tako mlada,« odvrnil je Zamuda. »Saj imava že dva krepka mladeniča. Poglejte jih, tu stojita na oni strani. Starejši se imenuje Nedeljko, mlajši pa Vrjanko.«

»Dobra mladeniča!« pohvalil ju je Rožlin in z dopadenjem pogledal po njunih krepkih udih.

Mladeniča sta se nasmehnila zadovoljnosti, da ju je pohvalil sam roparski poglavar, daleč naokrog slavni Rožlin.

Sosed Luka je ponudil Rožlinu kupico:

»Tu imaš in pij. Lahko piješ brez skrbi, saj nisi oženjen.«

Rožlin je dvignil kupico k ustnicam, pokusil nekoliko, potem pa spet odstavil in zaklical:

»Kaj, to bomo pili danes na žegnanju?!«

Krčmar je pa že stal za njegovim hrbtom in vprašal ponižno:

»Kaj, pa želite gospodje razbojniki?«

»Medice na mizo! tiste stare medice, ki jo imaš doli v svoji kleti v kotu na levo.«

Krčmar se je prvi trenutek nekoliko zmedel, da razbojnik tako pozna razmere njegove kleti, potem se je pa takoj spet zbral in odgovoril:

»Tako, takoj, gospodje razbojniki!«

Stopil je k omari in vzel iz nje veliko steklenico, da bi šel po medice. Rožlin je pa zaklical:

»Kaj boš s tisto črepinjo! Cel sodček je privali gori. Če ne, pošljem pa par svojih ljudi na pomoč.«

»Že dobro, že,« odvrnil je krčmar in izginil skozi vrata.

Kmalu potem sta privalila krčmar in njegov hlapec sodček medice v izbo, ga postavila na peč, izbila čep in pričela točiti v kozarce in steklenice. Po izbi je završalo in zašumelo veselje. Ljudje in zlasti mladina so postali spet razposajeni in so se zabavali z razbojniki neprisiljeno. Rožlin je izpil kozarec medice in si pogladil brke. Nek golobrad mladenič je to opazil in pričel je iz razposajenosti peti tisto pesem:

Lej ga, lej ga, Kranjca,
kako lepo tanca!

Relief Presv. Trojice za krško župno cerkev. (Delo I. Zajca.)

Ljudje so se nasmejali in pogledali na Rožlina, če je kaj zameril. Pa nič! Rožlin si je še enkrat zavihal brke in zaklical:

»Saj res! zakaj ste prenehali plesati? Godci, zaigrajte!«

Godci so zaigrali in pari so spet stopili skupaj.

»Ali smem zaplesati s tvojo ženo?« vprašal je Rožlin Zamudo.

»Le pleši, le, da se ji nekoliko kri razbistri. Jaz ne morem, ker sem že prestar,« odvrnil je Zamuda.

Rožlin je prijel Alenčico čez pas in zavrtela sta se po dvorani, da so se vse oči nanju obrnile. Nobeden par ni plesal tako, kakor Rožlin in Alenčica.

Potem so prenehali s plesom in pili in govorili; ko so se odpočili, so pa spet zaplesali. Tako je šlo do večera in pozno v noč. Rožlin je plesal največ z Alenčico in vse ženske so ji zavidale njenega plesalca. Tudi Zamudi se je dobro zdelo, da je Rožlinu tako všeč njegova žena. Stari sosed Luka je pa zamrmral:

»Če ga nikdo ne zmore, ženska ga bo! Marsikaterega junaka je že uničila ženska.«

Bilo je že pozno, ko se je Zamuda pri neki priliki obrnil nazaj in zagledal, da

»Slutnja je! slutnja! Bog ve, kaj bo še iz tega?«

Ure so potekale, medice je zmanjkalo, gostje so postali utrujeni, zaspani in pijani.

»Treba bo oditi,« rekel je Zamuda, »jutri moram po kupčiji.«

»Treba bo oditi,« ponovil je Rožlin, »do jutra moramo biti spet v Črni gori.«

Alenčica ga je pa pogledala dolgo in otožno in Rožlin je naježil brke.

Razbojnik je razumel njen pogled.

»Krčmar, plačaj!« zaklical je poglavar razbojnikov.

Krčmar je prišel pohlevno in s sključenim hrbtom, in s sladkim smehljajem na ustnicah, ter obstal pred Rožlinom. Rožlin je segel v žep in vrgel po tleh perišče tolarjev, da so se razleteli na vse strani, potem še drugo, tretje, četrto. Krčmar je pogledal s pohlepni očmi po tolarjih in se hotel vreči na zemljo, da bi jih pobral. Vse oči so se uprle v Rožlina in krčmarja.

»Stoj!« zaklical je Rožlin, »ako se pripogneš, ti raztreščim s sekiro glavo.«

Pri teh besedah je prijel za ročaj svoje sekire in jo dvignil. Krčmar je zatrepetal kakor vrba ob potoku, očesa ni

nazaj v sobo in njegovo oko se je srečalo z Alenčičnim pogledom.

»Na zdravje!« zaklical je Rožlin kmetom pri slovesu.

»Z Bogom!« odgovorili so kmetje, ki so se že oprostili strahu.

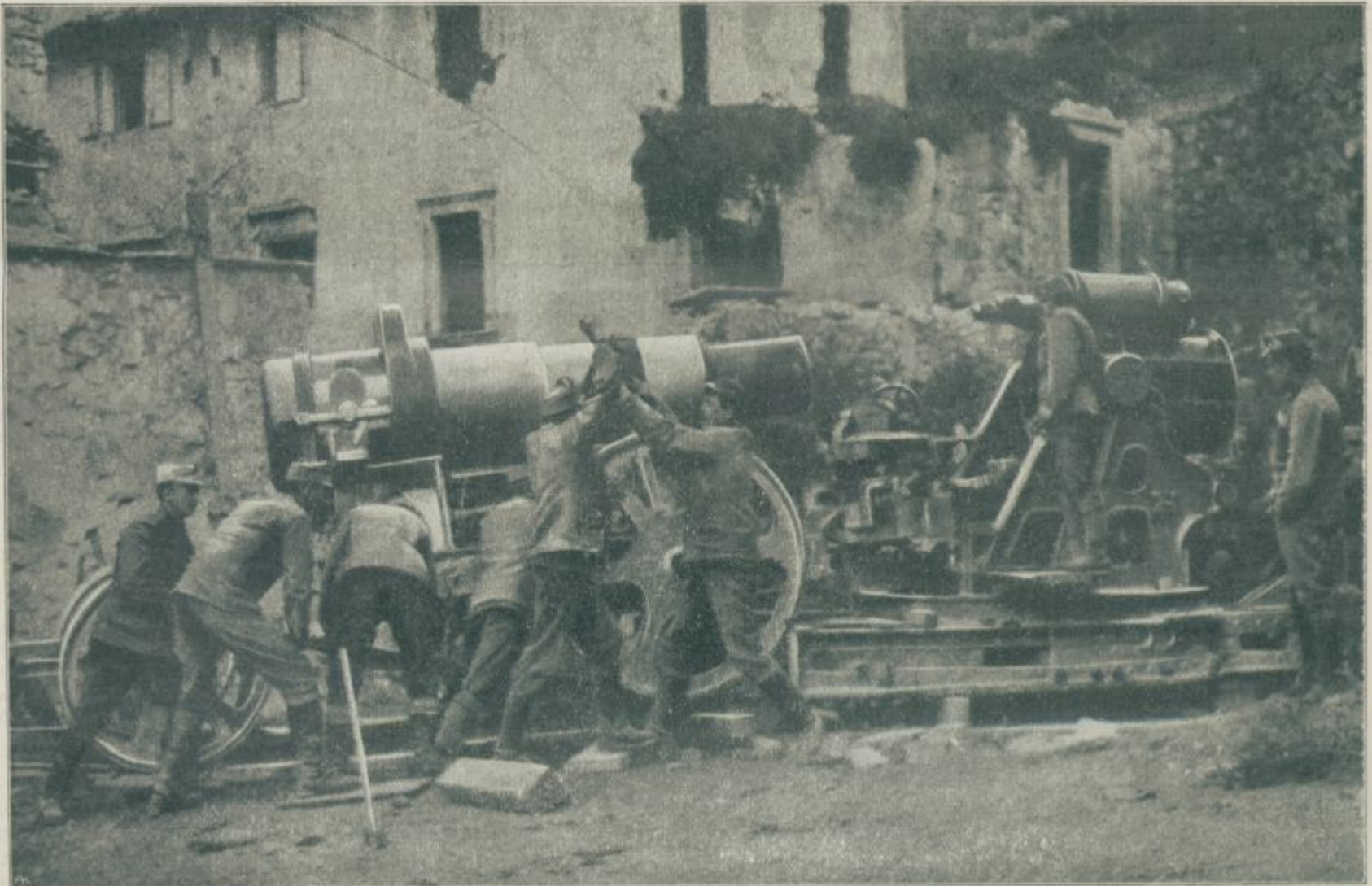
Ko so bili razbojniki zunaj, se je krčmar vrgel na tla in pričel krčevito pobirati srebrnike. Gostje so se pa smejali na vse grlo njegovemu strahu.

Razbojniki so korakali v gluho noč proti Črni gori in od daleč je zvenel pivcem na uho začetek njihove pesmi:

Razbojnik nima zemlje,
mu delat treba ni,
on si po sili jemlje,
kar zlepa ne dobi!

II.

Vlada je sklenila zatreti razbojnike v Črnih gorah. Od cesarja je prišel neki baron Šildhausen z oddelkom vojakov v graščino Dvor h grofu Rumpelstätten, pod čigar oblast je spadalo okrožje Črnih gor. Prinesel je pismo od samega vladarja in ga pokazal grofu. V temu pismu je stalo, da je prišlo do ušes velikih gospodov, ki sede po cesarskih kanclijah, in do samega

Avstrijski 30,5 centimeterski možnar na laškem bojišču postavljen na dvorišču.

stoji Vrjanko sam in zamišljen v kotu, kakor da bi bil slabe volje.

»Kaj ti je, Vrjanko?« vprašal ga je oče.

»Ne vem.«

»Ali ti postaja slabo?«

»Ne.«

»Zakaj ne greš plesat?«

»Tako! Se mi ne ljubi.«

»Plesat pojdi, pa ti bo lažje,« mu je rekel oče.

Vrjanko je ubogal in šel plesat, sosed Luka je pa spet zamrmral:

obrnil od srebrnjakov, toda pripogniti se ni upal. Tako je stal sključen pred Rožlinom in mrzel pot mu je tekel po obrazu. Tudi ostalih gostov se je lotil strah in naenkrat so se vsi iztreznili.

»Fantje! Odhod!« zaklical je Rožlin.

Razbojniki so prijeli za sekire in stopili okrog poglavarja.

»Hajdimo!« zaklical je Rožlin.

Razbojniki so odšli s sekirami v rokah in z umerjenimi koraki skozi vrata. Zadnji je bil Rožlin, ki se je še enkrat obrnil

prevzvišenega vladarja, da se potika po Črnih gorah mnogo razbojnikov, ki nadlegujejo mirne ljudi in prizadevajo mnogo sitnosti cesarskim gosposkam. Zato se pooblašča baron Šilhausen, naj v zvezi z grofom Rumpelstätten polovi dotične razbojnike in postopa z njimi po sledečem načinu:

Take, ki so popolnoma pokvarjeni in zmožni samo slabega, naj kaznuje po krvni pravici. Ako se nahajajo med njimi mladi ljudje, ki so še zmožni poprave, naj se oddajo poštenim ljudem, da jih bodo vzgo-

jili po pravih bogaboječnosti in po cesarskih postavah v dobre državljane. Stare ženske, ki bi se našle med razbojniki, naj se vtaknejo v samostane za spokornice, da bodo delale pokoro za svoje in za tuje grehe. Ako se najdejo pri njih mlajše ženske, naj se pa tudi izroče dobrim in poštnim ljudem, ki jih bodo napeljali na pot poštenosti in človekoljubnosti.

Večina roparjev je pa po mnenju cesarske gosposke, ki posedajo po velikih kanclijah, take vrste, da ni ne dobra ne slaba, vendar bi pa lahko postala še dobra in koristna svojemu vladarju, ako bi hotela nastopiti na dobro pot. Razne razmere, turški napadi, strah pred domačo graščinsko gosposko, strah pred vojaško dolžnostjo ali pa tudi mladeniška lahkomiselnost, večkrat pač tudi nespornost in prepričanje v domačih hišah, so marsikoga potisnili na razbojniško pot. Kadar se je enkrat lotil tega rokodelstva, ni mogel več nazaj in tako je zabredel vedno dalje. Tekom časa se je pač pri marsikom pričela oglašati vest in rad bi se vrnil v človeško družbo, ako bi našel pot nazaj.

Najvišji in najmilostljivejši vladar je premislil vse te razmere, kakor so mu jih razložili in predstavili njegovi dvorni svetniki in ministri, ter je v svoji prirojeni dobrosrčnosti in ljudomilosti prišel do sledečega sklepa:

Naša država se nahaja ravno sedaj v hudi vojski z daljno Španijo in potrebuje srčnih in utrjenih vojakov, ki bi bili pripravljene preliti kri in si dati izpihniti svoje življenje za svojega ljubljene in milostljivega vladarja. V tem položaju se je spomnil vladar razbojnikov v Črnih gorah, ter je po nasvetu svojih dvornih svetnikov in ministrov naročil baronu Šildhausnu, naj gre h grofu Rumpelstättnu, gospodarju Črnih gor in njihovih prebivalcev, ter v sporazumu z njim ukrene sledeče:

Vsem razbojnikom, ki se potikajo po Črnih gorah, naj se razglasi cesarska milost in naklonjenost. Kdor zapusti svoje divje in nekrščansko življenje ter hoče nastopiti pot krščanske poštenosti in vdanosti svojemu vladarju, mu bodo spregledani vsi pretekli čini. Tudi ako je koga ubil, se ne bo več preiskavalo in kaznovalo. Vstopi naj v cesarsko vojsko in odrine tja v vročo Španijo, pa mu bodo odpuščeni vsi grehi preteklega življenja in po cesarski milosti se lahko povzpne pri vojaki do podčastnika. Vsak bo dobil na dan funt črnega kruha in vse, kar še treba za življenje, kdor se bo obnašal pa posebno hrabro ali bi celo izgubil kak ud v boju za svojo domovino, se mu bo pripela na prsi kovinasta medalja.

Tako je stalo z obširnimi besedami v dotičnem skrbno zapečatenem pismu.

Baron Šildhausen in grof Rumpelstättnen sta prebirala pazljivo besedo za besedo, potem pa odložila pisanje in se pričela pogovarjati.

»Koliko razbojnikov bo v vseh gorah?« vprašal je Šildhausen.

»Vrag naj jih prešteje,« odvrnil je Rumpelstättnen. »Včasih nastopita dva ali trije, včasih dvanajst, včasih pa tudi cela gruča. In koliko čet je, tega ne ve nihče.«

»Cel bataljon pandurjev bi se lahko sestavil iz njih,« odvrnil je Šildhausen.

»Samo, kako jih dobiti,« odvrnil je Rumpelstättnen.

»Nekaj jih pregovorimo z obljubami, da se nam podajo, druge pa polovimo s silo. Zato imam s sabo vojake.«

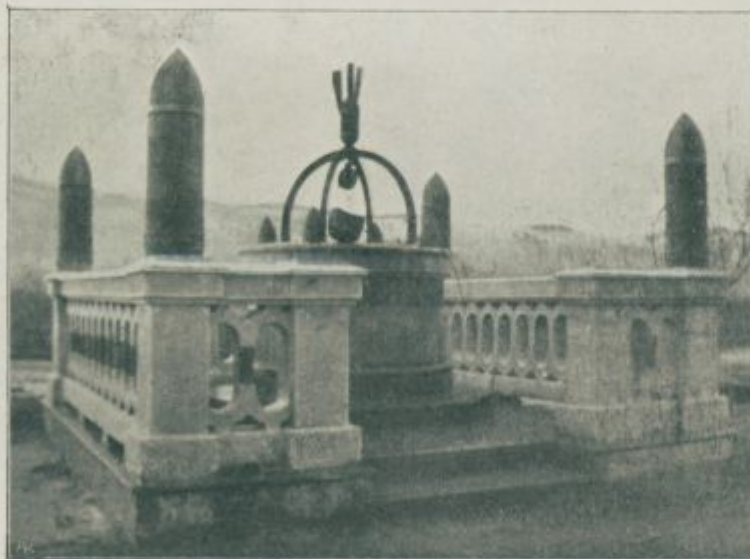

Sv. Martin pri Doberdoblju: Razvaline cerkve.

»Lepo, lepo, toda kako to izvesti?«

»Kako, kako,« začejala sta premišljevat oba cesarska moža in ker nista našla pripravnega odgovora, sta pričela piti. Upala sta, da jima vino razmehča možgane in sta pila pozno v noč, vino jima je pa šlo v glavo in spala sta kot ubita do poznega jutra.

Ko se je Šildhausen zjutraj zbudil, so mu prinesli služabniki novico, da so ponoči razbojniki ukradli konja, na katerem je prihajal. Kako se je to zgodilo? Grad je zavarovan in obdan s stražo in zidovjem, konj pa tudi ni kot miš, da bi ga nikdo ne opazil. Šildhausen je zaklel in skočil pokonci. Zarotil se je, da hoče do-

Vodnjak na laškem bojišču, okrašen z italijanskimi granatami, šrapneli in letalsko bombo.

biti konja nazaj, pa naj stane kar hoče. Razposlal je na vse strani grajske hlapce poizvedovat in povpraševati, če niso ljudje kje videli podobnega konja. Čez nekaj časa se je oglašil ogljar Matevž, ki je tam za drugim pogorjem kuhal oglje, pri svoji pristojni gosposki in povedal, da je videl podobnega konja pri ciganih, ki so pred nekaj dnevi prenočevali v njegovi grapi. Preden je pa gosposka ukrenila potrebno,

da se zlikovci izsede, so bili cigani že čez mejo.

Baron Šildhausen si je moral prekrbeti drugega konja in nato je pričel izvrševati svojo nalogo. Biriči so klicali na vseh prostorih, da bo vsak razbojnik pomiloščen, ako vstopi v cesarsko vojsko in gre na Španjo. Toda to oklicavanje ni imelo izdatnega uspeha. Nato so biriči v svojih oklicih pričeli groziti s strogo kaznijo »vsem,« ki bodo zaničevali vladarjevo ljudomilost. Toda tudi sedaj se ni oglašil nihče.

Treba je bilo torej poseči bolj krepko. Šildhausen je vzel svoje vojake, Rumpelstättnen je dodal svojih hlapcev in biričev, po vseh podgorskih vaseh so oklicali, da morajo vaščani pomagati loviti razbojnike. Tako zahteva cesarska zapoved. Ljudje pa niso bili te zapovedi nič kaj veseli in se niso z nobeno posebno vneto udeleževali gonje. Kaj bi nadlegovali ljudi, ki jim niso ničesar prizadeli? Ako bi bilo treba izbirati med biričem in razbojnikom, bi si morda kdo rajši izbral razbojnika. Poslednji mu je stal bliže po rodu in življenju ter mišljenju.

»Ako dobimo v roke Rožlina, potem je vse dobljeno,« rekli so gonjači, ko so šli v goro. (Dalje.)

Slike z bojišča.

XII.

Vesel dogodek.

Spisal Stanko Bor.

»Dobro mi je! Če bi ne bilo nikoli slabše!« sem mislil, zroč v veselo goreč ogenj, in presedal, da sem obrnil drugi del života k ognju in ga ogrel. Predati se samo trenutkom, ki so lepi in ugodni, pozabiti pretekle, naporene in težavne dni, ne misliti na predstoječe bitke in marše. Ne, nisem hotel misliti na pretekle dneve vse do danes — ali, kako bi mogel popolnoma zatreti tudi najmanjši sled, če bi pa užitek teh trenutkov nikakor ne bil ni polovico tolik kakor je, če ne bi bilo tistih dnevov v trpljenju in pomanjkanju. Kaj bi čutil sedaj to samozadovoljnost, če bi recimo sedel že par dni zaporedoma tako lepo pri ognju in se grel? — Ne, ne bi! Zato —

»Le naloži! Naj gori ko kres!«

Sluga je vrgel par suhih plotnic na ogenj, da je znova zaprasketalo in veselo zašumelo — ej, vse v mozeg in žile me je veselo zaščegetalo to prasketanje. Samo naloži, naj gori ko kres na kresni večer! Glej, skladovnica suhih plotnik še čaka na strani, da pride na vrsto. Samo naloži — dobro gorivo te suhe plotnice. Okoli polnoči smo prišli po dokolenskem snegu skozi meglo in noč v vas, ozeblji in mokri. Sedem dni smo sanjali v sneženih zametih o ognju in suhem mestu, kjer bi mogli sestiti; sedem dni smo se bili, da pridemo naprej kakor da bi slutili, da je tam izza sovražnika dosti prilike zakuriti ogenj in se ogreti in počiniti in se takole lepo predati trenutku. In ta vas s tako sijajnimi plotovi! V trenutku sicer ne stoji več deska na deski, ali kolec na kolcu; v četrtni uri so izginili plotovi med hišami, med vrtovi, med

hlevi in kaščami. Ali gori najmanj sto ognjev, če ne več, in okoli ognjev vesela srca in zadovoljni obrazi. In ta vas s temi velikimi stogovi sena, mehkega sena! Sedaj štrle sicer samo še goli drogovi v zrak, okoli katerih so se dvigale prej plasti sena. Ali mi ležimo na mehkem senu, bolje ko nekdanj na pernicah. Do kolena visoko je razprostrl sluga kar povrh snega seno, pristavil med ogenj in seno drvo, da se seno ne zapali. Sedim na tem senu, veselim se, kako bom lepo spal na tem senu. — Da se zgodi čudež in bi mi bila nankrat na razpolago mehka postelja — po mesecih zopet mehka postelja — ne bi zlezel vanjo! Nikakor ne! Bolje mi je tu; zaril se bom — v seno; od ene strani me bo vso noč lepo grelo. In pa samo vstati — izmučen in utrujen — in iti v posteljo! Ne! — In pa skušnjave, če bi imel posteljo, da se slečem, ali vsaj čevlje sezujem; pa pride v noči alarm; pa se oblači in jezi, ko bi moral že stati na svojem mestu...

Dobro nam je dal Bog tisto noč.

»Skuhaj kavo!«

Sluga že greje sneg v jedilni skledici, da pripravi vodo za kavo. Sicer imam samo še eno in zadnjo kocko konzerve, ali želodec je prazen. In ta svečana samozadovoljnost se mora praznovati.

»Pa naloži še, drv je dovolj za vso noč!«

Gledamo v ogenj, izvlečem iz doze komisnega tobaka, ki je pač dober za pipo, ali za cigarete ni kaj posebnega.

in noč in mraz, tam zunaj ni dobro! Strazam, ki stoje v megli in noči in mrazu, je težko. Ali kaj, lažje jim je bilo te dneve, ko je bilo nam težko. Vsak pride enkrat na vrsto.

Kaj vraga imajo zopet ljudje, da so tako glasni in nemirni. Vse je zastonj pri naših ljudeh, ne more se jim dopovedati, da ne smejo delati vika in hrupa, da niso v Dalmaciji (na imotskem ali sinjskem

France Stremljan
iz Vač, je padel dne 5. maja 1915 na gališkem bojnem polju. Lahka bodi ti zemlja gališka!

Josip Ustar
iz Slivne pri Vačah, umrl za legarjem dne 18. marca 1916 v Renčah! Svetila ti večna luč!

Alojzij Nastran
iz Češnjek p. Cerklj., odlični dijak, kongreganist, padel na hribu sv. Mihaela meseca februarja 1916. Na svidenje pri Mariji!

polju, na trgu v Dubrovniku ali obali v Splitu, ampak pred sovražnikom, ki je čuječ in bi mogel po viku in hrupu spoznati naš tabor in naše število. Vse je zastonj, samo strogoš pomaga.

»Tren je prišel!«

Seveda tren, kdo ni vesel trena, ali zato vendar ni treba dalati takega hrupa.

»Tren — hvala Bogu! S trenom je prišla kuhinja in kruh in drugo.«

»Kruh je prišel in cvibak in tobak! Kuhinja treba ognja!«

»Jeli za mene kaj?«

»Nič!«

Presenečenje in razočaranje je hitro minulo; za hip se me je polastila kakor neka škodoželjnost in trdovratnost: že prav, ako mi nočete pisati, mati! Sedaj gotovo sanjate, kako zmrzujem in trpim — jaz pa sedim na mehkem senu in se grejem pri ognju in grizem trdi cvibak in ne manjka mi ničesar in sem čisto zadovoljen. Že prav, prijatelji v Ljubljani! Če še ne spite, debatirate pri gorko zakurjeni peči in vročem čaju o težavah zimske vojne in trpljenju in težavah vojakov in mislite med drugimi i name — v pest bi se vam smejal sedaj, taka me je volja. In ti, brat, v sneženi Galiciji ali ledenih Karpatih — stoj, kake misli misliš!

Popravil sem ogenj, porinil ogorke v sredino, vrgl novo plotnico na ogenj. — Mimo je prišel Marko, počasnih korakov in zamišljenega obraza. V roki je držal pismo.

»Si dobil pismo, Marko?«

»Sem, gospod kadet!«

»Je vse zdravo doma?«

»Ne vem! Saj veste, ne znam čitati!«

»Kaj, niti prečital ti ga ni dosedaj nihče!«

Stegnil sem skoraj nehote roko.

»Prosim, gospod kadet, bodite tako dobri! Dosedaj mi je vselej čital Ive, sedaj pa...«

»Vem, vem!« Ive in Marko sta bila doma iz ene vasi in sta živela ko dva brata; v zadnjem naskoku je dobil Ive

Beğunci Slovenci v Kralupech na Češkem na božji poti. — Zgoraj: P. Zamba, P. Rojec, g. Krejči.

Danes je slaščica. Saj nimam več niti za tri cigarete! — Manem tobak, da ga malo omečim in pripravim voljnega, da se bo dal zviti v cigareto. — Prižgem cigareto z ogorkom, popravim ogenj; vsi ogorki morajo v sredino ognja, škoda za vsak kubikmilimeter lesa, ki bi ne izgorel.

Zrem v ogenj, pa se ne morem zavdati, da bi sploh kaj mislil pri tem. Samo vem: Dobro nam je! Tam zunaj je megla

»To seveda ne gre brez hrupa! Četovodja, pazi!«

Kava je skuhana. Čez pol ure bo menaža gotova.

Kavine konzerve so tudi prišle, deset kock leži pred menoj.

»Mir! Kaj ste obsedeni! Kaj ne morete v miru razdeliti?«

»Pošta!« — Pošta — bogme, danes je pa res srečen dan, oziroma srečna noč.

tri težke rane; sedaj nima Marko zaupnika, vsakemu pa tudi ne bi dal rad pisma v roko, pisma, te zlate brvi, ki nas veže čez hribe in doline, travnike in gozdove, ceste in reke z domačimi.

»Sedi k ognju in poslušaj!«

Sklonil sem se bliže k ognju in začel čitati. Marko je deloma sedel, deloma kleknil, podprl brado z roko in mi narporno gledal v oči in obraz. Pismo je bilo

pisano z okorno foko, s svinčnikom, črke so bile ene nesorazmerno velike v primeri z drugimi, druge v istem razmerju majhne, da sem se moral primakniti čisto k ognju, da sem jih mogel spoznati. Glasilo se je pismo — prevedeno — približno tako:

»Dragi Marko!

Praden Ti nadalje kaj pišem, Te lepo pozdravljam. Dajem Ti znati, da smo doma vsi zdravi, hvala Bogu, kar upam tudi od Tebe. Nadalje Ti dajem znati, da se je dogodil v Tvoj hiši vesel dogodek, žena Ti je povila krepkega sina . . .

Trdna in žuljeva roka me je v tistem hipu stisnila, da bi zavpil od bolečine. Marko je klečal pred menoj ves rdeč v obraz, z razžarjenimi očmi, obraz skoro tik pred mojim. Z desnico me je prijel za mojo desničo in jo krepko stisnil. Mogel sem kljub temu spoznati, da se lahko trese kakor v nestrpnosti.

»Dalje, dalje, gospod kadet, prošim...«

»Hočem, ali najprvo mi izpusti roko!«

»Oprostite, nisem znal...« Kakor v sramu je izpustil mojo roko in se malo odstranil z obrazom.

. . . Ti je povila krepkega sina, katerega smo že krstili in mu pri krstu dali Tvoje ime, Marko. Žena se počuti dobro in je zdrava, mali Marko je tudi zdrav ko riba v morju in za svojo starost živahen ko srna v gozdu. Ves Ti bo Tvoj sinček, to kaže že sedaj. Oj, da bi ga videl! Kako bi bil vesel! — Vrni se kmalu, da ga vidiš! Težko Te pričakujemo vsi. — Drugega ni pri nas nič novega. Piši kmalu, kako je s Teboj. Upamo v Boga, da si še zmeraj zdrav! — Sedaj Te iskreno pozdravljamo: jaz, Tvoj svak, Tvoja žena, Tvoja mati, Tvoja sestra in oba Tvoja bratranca. Z Bogom! Piši kmalu!

Tvoj svak Jure.«

Ko sem končal in pogledal na Marka, je bil njegov obraz zopet čisto blizu mojega; odprtih ust in razžarjenih oči in ves spremenjen v obraz kakor od sreče, katere veličine ne more umeti in čaka, da se mu razloži podrobno.

»Čestitam, Marko!«

Ni odgovoril. Podal sem mu pismo, prijel ga je kakor svetinjo, okrenil ga in ga ogledoval od vseh strani. Nato je hipoma dvignil glavo, mi ponudil pismo in rekel: »Prosim vas, gospod kadet, pokažite mi, kje stoji zapisano, da mi je žena povila krepkega sina?«

»Vidiš, tu!« Kazal sem s prstom in izgovarjal zlog za zlogom počasi in razločno. Strmel je na tisto mesto v pismu, kaj si je pri tem mislil, ne vem; zakaj je tako gledal in hotel videti te črke, ki jih ne razume in ne pozna, tudi ne vem.

»In kje stoji tisto, da so mu pri krstu dali moje ime Marko?«

»Vidiš, tule...«

»Pa ono, da bo ves jaz?«

»Ves Ti bo Tvoj sinček, to kaže že se-daj.«

Prijel je zopet pismo v roko in strmel nekaj časa vanj. Nato ga je skrbno zvil, vtaknil v kuvertō, odpel plašč, izvlekel iz bluže šop pisem in kart, izbral dvoje kart, ki so [pri mokroti najmanj trpele, vtaknil med nju pismo in spravljal zopet vse v bluzinžep. Potem se je zagledal v veselo goreč oženj in strmel vanj.

Podoba kardinala L. Skrbenskega v kamnu na seminarskem vrtu v Pragi.

Jaz sem grizel trdi cvibak in ga nisem hotel motiti v prijetnih mislih.

»Menaža!« je zaklical nekdo. Marko se je zganil, se nemirno ozrl, kakor da je hodil po prepovedanih potih, pa se boji, da ga je kdo videl.

Prelaz ob švicarsko-tirolsko-italijanskem pogorju.

»Pokorna hvala, gospod kadet!«

»Že dobro, Marko!«

Odhitel je po menažo.

Po menaži sem ga videl, kako je pozkušal tu in tam, da bi si pridobil mesto pri ognju. Ali vsi prostori so bili zasedeni

in nihče ni hotel kar tako na lepem skrciti svojih nog ali premeniti udobno lego.

»Pero, pozovi Marka, da pride k našemu ognju!«

Sluga je odhitel in privedel obotavljajočega se Marka.

»Zamudil si preskrbeti si prostor ob ognju! Nič ne stori, sedi tu in spi s Perrom!«

»Pokorna hvala, gospod kadet!«

Hvaležno me je pogledal, nato se takoj sklonil in začel popravljati oženj.

Jaz sem privihal ovratnik plašča, potegnul kapo čisto na ušesa in se zleknul na mehko seno. Pero mi je nametal na noge cele plasti sena, da me ne bi zeblo. Pomislil sem še enkrat, kako prijetna je ta noč, zahvalil Boga, da je tako — in menda sem že spal.

Parkrat sem se v noči prebudil, ali sem sanjal, ne vem! Žar ognja me je tako pekel v obraz, da sem se moral okreniti na drugo stran.

Enkrat sem videl, da sedi nekdo ob ognju in strmi vanj in se ne gane. Kakor bi spal, ali ne, ne spi, ker zdajinzdaj dirne v oženj. — Marko . . .

Drugič sem videl, da sloni nekdo ob ognju, desno roko oprto na koleno in podpira z njo glavo, v levi pismo, v katero gleda. — Marko . . .

Tretjič sem videl, da so drugi ognji pogaševali, da je tema in megla stopila iz ozadja in začela objemati tudi naš tabor, ki je pred urami tako žarel življenja. Ali moj oženj je gorel kakor pred urami. Nekdo je skrbel zanj. — Marko . . .

Potem sem videl, da Marko z vnemo nekaj dela, nekaj preceja . . .

Ko me je zjutraj sluga vzbudil, sem planil iz sena, se pretegnil in se ozrl po taboru. Mraz mi je zapel po obrazu in ušesih, dobro, da moj oženj še ni popolnoma ugasnil.

»Gospod kadet, poglejte, kaj sem našel v vaši jedilni skledici!«

Pero je pokazal, jaz sem se začudil: Zvrhana skledica čiste ga medu.

Ej, Marko . . .

Vod je stal pripravljen, četovodja je podal počast in naznanil število. Stopil sem pred fronto, da pogledam, jeli vse v redu. Ko sem prišel do Marka, sem se moral ustaviti. Četovodja je že mislil, da sem našel kaj na njem, kar ni v redu, in ga je pomeril z ostrim pogledom.

Marko je bil v redu. Samo njegove oči so me ustavile.

Te oči, ki so toliko govorile, da Marko tega ni mogel zakriti . . .

Svetovna vojska.

27. maja. Na laškem bojišču so naši vzeli oklopno utrdbo Casa Ratti. — Častnik

Mlakar je s svojimi ljudmi vdrl v trdnjavo, ujel sovražne saperje, ki so hoteli utrdbo razstreliti, in rešil ter v last dobil tri težke oklopne havbice in dva topova. Severno od Asiago so zasegli naši Monte Moškice; v last so dobili Cima Maora

— Italijanske napade na Krnu so naše čete odbile.

29. maja. Padla je laška oklopna trdnjavnica Punta Corbin. Zahodno od Arsiero so si izsilile naše čete prehod čez potok Posina ter odbili vse napade južno Bettale na osvojene postojanke.

30. maja. V bojih za Verdun so nemške čete vrgle sovražnika pri vasi Cumiers na celi črti, ujele so 35 častnikov in 1313 mož. — Na ruskem bojišču nič novega. — Ob besarabski meji je opazovati med Rusi živahno premikanje čet. Ruski listi napovedujejo veliko poletno ofenzivo.

30. maja. Bolgarske in nemške čete so prestopile ob reki Strumi grško ozemlje, zasedle so Demirhissar; grške straže so se četam umaknile brez boja. — Bolgari se hočejo s tem pohodom zavarovati, da jih ofenziva iz Soluna ne iznenadi. Sovražni listi so vsled tega zelo razburjeni, češ, da so Bolgari zasedli grške kraje in s tem kršili grško nevtralnost, pozabijo pa se jeziti, da so Angleži in Francozi zasedli že davno vse grške otoke in da hočejo zasesti tudi grške železnice.

* * *

Po celi Avstriji plapolajo zmagoslavne zastave. Naše čete so v štirinajstih dneh meseca majnika dovršile čudovito vojaško delo na tirolsko-laškem bojišču. Ako pogledaš na zemljepisno karto in vidiš te nebotične gore in vrhove, med njimi brezdna in soteske brez pravih potov; ako vidiš posebno na laški strani vsak vrh

potrebnih milijonov, da je med Asiago in Arsiero nasejal celo vrsto gorskih trdnjav, ki so pomirile Lahe, ker so mislili, da je ni nobene sile na svetu, ki bi si mogla pri-

Ako so Lahi vedno poudarjali, da so oni zmagovalci, ker imajo nekaj naše zemlje na Goriškem zasedene, sedaj tudi ta razlog zanje odpade. Naše čete so za-

V hribih se dela dan...

(Fot. Tone Gregorec.)

Jutro ob triglavski steni.

Umetnostni poskusi na fronti.

obdan z oklopno trdnjavo, ako se spominjaš, kako neizprosno je Cadorna še v mirnem času zahteval od laške zbornice

boriti prehod čez te po naravi in po vojni umetnosti najmodernejše utrjene postojanke, tedaj šele spoznaš delo, ki ga je dovršila naša armada, med katero se v vojnih poročilih uradno tudi s častjo omenjajo slovenske čete. Lahi so imeli leto

dni čas in priliko, da so storili vse za varstvo svojih državnih mej, da so izpopolnili utrdbe, da so poljubno po lepih železnicah in krasnih širokih cestah združili vojakov na teh prostorih kolikor so hoteli; a vendar jim vse te udobnosti nič niso pomagale. Kakor vihar, ki lomi po gorah stoletna drevesa, kakor hudournik, ki vede s seboj ogromne skale, kakor snežni plaz, ki potegne s silo vse za seboj, kar se mu ustavi na potu, ki izpremeni vso podobo in lego dotičnega kraja, tako so šli naši vojaki čez drn in strn, čez kamen in sneg, po vrhovih in po soteskah naprej vedno naprej, preganjali sovražnika z gore na goro, vrgli ga končno na tem bojišču čez mejo in vdrli zmagonosni v sovražnikovo ozemlje in mu vzeli po ljutih bojih Asiago in Arsiero, dvoje najvažnejših vojnih opirališč, odkoder so Italijani vedno grozili s svojim vpadom na tirolsko zemljo. Z zavzetjem teh točk je Avstrija dobila svoje naravne in ugodne meje.

Zdaj iz teh vrhov njih utrdb gledajo naši vojaki na prostrano benečansko planjavo in mirno čuvajo svojo domovino, vedoč, da so jim hribovite, naravne utrdbe najboljša bramba domovine.

sedle 250 kvadratnih kilometrov sovražne zemlje v svojih zmagoslavnih bojih, Lahi pa imajo v svoji oblasti le one kraje, odkoder so se naše čete še pred pričetkom vojske umaknile, ker se ravnina ni v začetku lahko branila.

V teh bojih so se posebno odlikovali naši topničarji in naši kanoni. Povsod, kjer so se odločevale važne bitke v Belgiji, na Francoskem, na Balkanu, v Gallipoli, v Albaniji, na Ruskem, povsod so imeli odločevalno besedo avstrijski veliki možnarji, ki so s svojo silo in obenem s svojo prožnostjo skoro povsod pripomogli do končne zmage. Po skoro dveletni vojski stoji Avstrija mogočna in nepremagljiva, in to nam je porok, da bomo vztrajali do zmagoslavnega konca, ki nam donese za sluzen, časten mir.

Tudi na drugih bojiščih je postalo živahno. Rusi se pripravljajo na veliko ofenzivo v Besarabiji; Francozi in Angleži prodirajo iz Soluna, Bolgari so zasedli važne točke na grškem ozemlju, na francoskem bojišču so vedno hujši boji na raznih krajih, vse kaže, da se bliža vrhunec krvavih bojev, ki mora svetovno vojsko odločiti in pripraviti podlago za mirna pogajanja.

RAZNO

Conrad pl. Hötzendorf in njegova mati.

Med najlepše lastnosti našega vojskovodje štejemo razmerje do njegove matere. Kar je mislil, kar je čutil, vse ji je potožil, za vsako stvar jo je vprašal za svet. In njene misli niso bile nikjer drugje kot

pri ljubem Francu, tako ga je vedno nazivala. Vojska mu ni prizanesla, vzela mu je sina Herberta, ljubljenca njegovega in ljubljenca stare matere. Smrt je šla še dalje in 1. avgusta lanskega leta je tudi ena najblažjih mater zatisnila oči za vedno. Lepo nam slika sina in mater zlasti Pastor v svoji znani brošuri. Pripoveduje nam, kaj je pravila nekemu obiskovalcu:

Od Bolgarov porušeni spomenik srbskega kralja Petra v Negotinu.

»Seveda mi moj Franc ne piše kot vojskovođa, temveč kot sin. Vedno nas bodri k pogumu, potrpežljivosti in vztrajnosti. Dobro poznam svojega ljubega sina, vem, da ne ljubi mnogo besedi, odkritosrčen je in naraven. Sicer mi pa ni dolg čas, ko je odšel z vnuki vred na bojno polje. Poleg moje sobe je jedilnica, kjer sva s sinom obedovala. Če se mi toži po njem, pa šepam notri (umrla je v starosti 90 let). Tam se vsedem v naslonjač in mislim, da smo skupaj. O, saj mi toliko pišejo. Moj Franc je jako dober sin. Če je na Dunaju, zajtrkujeva skupaj v moji sobi, tudi popoldne pride k meni zgovarjat se. Ko je

lim, vsako uro. Ne molim za sina, on ostane moj dobri sin. Molim pa za tiste, ki morajo na odgovornost mojega sina, na njegovo povelje naprej. Bog jih obvari. Vem, da bo moj sin storil vse za nje in za domovino. — Veste, pred par dnevi sem videla svojega sina drugič kar je vojska. Bala sem se upati, da bo prišel, saj mi je vedno pisal: Ne morem te ob-

ne sme povedati. A vendar sem bila pomirjena, kajti iz njegovih oči je sijalo zupanje, in on dvakrat, trikrat preudari. Govorila sva pa o našem mrtvecu, o Herbertu, kojega izgubo bo moj Franc vedno nosil v srcu kot skelečo rano. On je bil njegov ljubljenc, njegov up. Najin sestanek po dolgem težkem času je bil posvečen njemu, je bila njegova nagrobnica.«

Koliko je mater, ki bodo pri čitanju teh vrstic videle naslikane same sebe, lastno svojo družino, lastno bol in gorje. Slika te matere in tega sina je slika tisočih rodbin.

Priprosta razlaga.

A: »Gospod zdravnik, kaj je vzrok, da jaz zjutraj tako težko vstajam?« — B: »Zato, ker hodite zvečer tako težki spat.«

Dobesedno.

»Tako, gospod Natkovič je vaš daljni sorodnik?« — »Da!« — »Kako pa je z vami v sorodu?« — »On je moj brat.« — »Kako, saj ste rekli, da je on vaš daljni sorodnik?« — »Saj je tudi, ker sedaj živi v Ameriki.«

Ni mu zaupal.

Tat-vlomilec se je zahvalil svojemu advokatu, ki mu je s svojo zgovorno besedo pridobil prostost, reki: »Gospod doktor, kmalu pridem in vas obiščem v vaši pisarni.« — Advokat: »Lepo, toda če smem prositi, samo podnevu.«

Po domače.

Sodnik že večkrat kaznovanemu postopacu: »Kako da ste že zopet vlomili in kradli?« — Obtoženec: »To je čisto naravno: Ura je tri zjutraj, nobenega psa nikjer, nobenega policaja v bližini, odprta vrata na vrt in odprto okno v hišo. Gospod sodnik, jaz mislim, da bi se tudi vi ne mogli ustavititi skušnjavi.«

Janez in Bošnjak na soški fronti.

Bošnjak: »Što ti kličejo Talijani: Avanti Savoja?« — Janez: »Avanti v poveje!« — Bošnjak: »Što je to?« — Janez: »Da jih povijemo kakor malo deco.« — Bošnjak: »Dobro, dajmo jih!« In mali sinovi Italije so bili poviti. Pa kako — nikdar več ne bodo klicali: Avanti v poveje...

Angleški vojaki delajo iz škatljic za tobak — ročne granate...

šel v vojsko, mi je rekel, naj se o lepem vremenu peljem ven, a doslej tega nisem storila. Če bi zapustila to sobo, bi mislila, da je moj sin dalje od mene. Zaupam na Boga i na hrabrost naših vojakov, vem, da teče kri za pravično stvar. Zmiraj mo-

upanja. Potem sva skupaj obedovala, ostal je pri meni par ur do odhoda zvečer. Čisto sama sva bila, nobenega obiska nismo sprejeli. Saj sva si imela toliko, toliko povedati. Ne mislite, da sva govorila o vojski. Nikdar ga ne bi vprašala, česar

Gospodarska zveza
 centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani
 registrirana zadruga z omejeno zavezo
 Dunajska cesta (uradni prost. L. nadstr.)
 priporoča svojo

- zalogo vsakovrstnega kolonijalnega in specerijanskega blaga;
- zalogo najboljših mlekarških izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka;
- zalogo zajamčeno pristnega vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Spodnji Šiški št. 152);
- zalogo vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago;
- zalogo raznih močnih krmil, guojil in modre galice.

Dober sovražnik.

Iz pisma nekega domobranca posnamemo nekaj podrobnosti, ki v preprosti besedi na kratko več povedo o strahoti vojske in o njenih junakih, nego debela knjiga.

Maja meseca zgodaj ob zori smo napadli sovražnikov jarek, ki je bil zasukan izven vrste proti nam in nam je bil najbolj napoti. Med napadalci sem bil v prvih vrstah. Kakih sto korakov od naših jarkov so me že zadeli strelji sovražne strojne puške; v obe stegni in v ramo sem bil hudo ranjen. Padel sem in obležal na mestu v groznih mukah. Naši so morali v jarke nazaj, ker so bili sovražniki močnejši nego smo mislili, in so kar čakali pripravljeni na napad. Več nas ranjencev je ležalo sredi med našimi in sovražnimi jarki in dalje časa so še streljali od obeh strani. Ne vem, ali sem se bal, ali sem želel, da me zadene še kak strel, tako grozne so bile bolečine. Med ranjenci je bilo tudi več črncev, ki jih je sovražnik porabil za sprednje vrste, od katerih jih največ pade. Sovražnik v premoči je jel napadati in se je bližal našim jarkom; konečno se je po hudem boju vendarle našim posrečilo, da so jih odbili. Tedaj, ko se je sovražnik umikal, sem se bal, da tudi mene vzame seboj; ujetništva pa sem se najbolj bal, zato obrnem glavo z obrazom v tla in ležim kakor bi bil mrtev.

Hipoma pa se zvrne nekaj težkega čez moje noge. Zakričal sem vsled bolečin in se obrnil. Smrtno ranjen sovražnik mi je ležal čez noge. Pogledam ga, bil je korporal. Ko

nudim sovražnemu tovarišu. Kar zagrabil je za posodo in pil ter se mi iz dna srca zahvalil. »Bog ti stotero povrni!« je dejal in me tako hvaležno pogledal, da tega pogleda nikdar ne pozabim.

Bitka je prenehala; le tuintam je še kak zapoznel sovražnik, ki se je skrival pred strelji, hitro švignil mimo naju v svoje jarke. Eden črncev-vojakov je tudi prišel mimo in ker ni bilo več streljanja, je hodil počasi in gledal po ranjencih, ki so ležali po polju. Zdel se mi je nevaren človek; gledal je kakor tiger; gotovo je hotel ropati pri ranjencih.

Blizo mene je prišel; tedaj pa so se uprle njegove oči vame kakor dva bliska. Preden sem se nevarnosti prav zavedel, skočil je kakor mačka name. Zgodilo se mi je kakor ptiču, ki ga lisica, kakor pravijo, omami s svojim pogledom, zaprl sem oči in brez moči čakal, kaj se z menoj zgodi.

Moj tovariš-sovražnik je to opazil in zakričal je nad črncem. Pogledam in vidim, da je črncem odskočil korak od mene. Kazal je bele svoje zobe in režal se je kakor volk, ki je na tem, da zgrabi ovco. Tedaj pa potegne izza pasa dolg nož proti meni, jaz zamižim, začujem besedo »kanalja« in dva strela; odprem oči in vidim, da se je blizo naju zvrnil črncem mrtev na tla; ustrelil ga je moj sovražni tovariš...

Bil sem ves trd in prestrašen; nisem si mogel misliti, da bi sovražnik mogel ustreliti svojega bojnega tovariša.

»Kanalja črna te je hotel usmrtiti in oropati,« dejal mi je v pojasnilo korporal; »opozoril sem ga, da je to po naših ukazih prepovedano, a ker ni odnehal, sem ga ustrelil. Četudi sem tvoj sovražnik, vendar take zlobe nisem mogel prenesti.«

Solze so mi zalile oči in brez besed sem

bila marsikomu naravnost zdravilo. Marsikdo, ki je trpel prej o vsaki izpremembi vremena mučne bolečine trganja in je menil, da bo njegova smrt, če le stopi v vlažni jarek, se je čudil, ko je ležal po cele tedne v jarku in se ni bolezen oglasila. Pozdravili so se stari in mladi, ki so čutili sicer trganje ob najmanjšem pišu, ko so stali noč in dan v pihanju vetra. Ustavilo se je začeto zavapnenje žil, v nekaterih slučajih se je ta bolezen popolnoma pregnala. Izginili so katarji želodca in črev, ki so delali sicer človeka nesposobnega za delo. Kakor sneg pomladi se je stopila debelušnost, ž njo so se poslovila zalita srca, bolna jetra in zlata žila. Veliko srčnih hib in boleznih se je pozdravilo tam zunaj kar samo ob sebi in do gnalo se je zopet, da so vse srčne bolezni le posledica obolelih živcev in da so ozdravljive, če so tudi že stare. Nevrašenija, ki je mučila svoje žrtve tako kruto, dokler so bile doma, jih je zapustila v jarku popolnoma. In odkod to? Menjava in red v hrani, gibanje v zraku, ki je bilo večini mož v toliki meri nenavadno, menjava okolice, oprostitev vsakdanjih skrbi, so vplivali ugodno na menjavanje in pretvarjanje snovi v krvi in ravno na tem menjavanju snovi sloni človeško zdravje. Vojsna bo torej v marsičem pomagala, da se bo vrnil človek zopet k naravnem življenju. Ko se bo spomnil sladkega spanja pod milim nebom, ne bo več spal pri zaprtih oknih, ne bo posedal v dimu kavarn, ker ga bo vlekle proste ure v čisti zrak, da si razširi pljuča in srce.

Milo varuje zadušenja vsled plinov. Strupeni plini imajo veliko vlogo pri napadih v sedanjih vojskah. Da se zavarujejo vojaki, dobé pred napadom na obraz krinke, te pa se odvežejo, lahko, kadar pride do boja. Vodstvo francoske sanitete svetuje za tak slučaj, da si zmočijo vojaki robec nekoliko z vodo, nama-

Hvaležna domovina.
D'Annunzio — odlikovan za srečno vrnitev iznad Ljubljane.

revež opazi, da sem še živ, odmakne se z najhujšim naporom z mojih nog in se vleže prav poleg mene na tla. Z levo roko se je pritiskal na prsi, odkoder se mu je cedila rdeča kri skozi obleko.

»Strašno sem žejen,« vzdihne sovražnik. Nekaj besed sem znal laških, tako da sem ga razumel.

»Življenje bi dal za požirek hladilne pijače.«

V svoji pitni posodi sem imel še nekaj mrzle kave. Med pokanjem topov stegnem svojo neranjeno desnico po posodi in jo po-

stisnil v znak hvaležnosti roko svojemu plemenitemu sovražniku. Ponoči pa so prišli naši sanitetci in naju odvedli v zasilno bolnišnico. Tam sem zvedel, da je bil ta moj dobri sovražnik — laški duhoven.

Vojna in zdravje. Vojna je pokazala na presenetljiv način odporno moč človeka in je

Naš alpinec laškemu vojaku: »Kaj se ti pobič v nevarnost podajaš? Čez Sočo češ priti — pa plavat ne znaš!«

žejo z milom in zavežejo s tem robcem nos. Baje so imeli predavanja o tem v zagrajenem taboru pred Parizom.

Razkuževanje zraka. Jako priprosto in staro je razkuževanje zraka s kapanjem kisa na razbeljeno železo. V naši dobi se razkuži zrak tudi s kapanjem vode na železo, razbeljeni zrak zamori bacile. Prežene pa tudi vsak smrad iz zaprtih prostorov. Trgovci, ki vozijo petrolej na Kitajsko in nakladajo nazajgrede čaj, preženejo iz ladje duh po petroleju s tem, da zlivajo počasi vodo na razbeljeno ploščo in prekade tako vso ladjo.

Gospodinja.

Jeterna juha. Razreži goveja jetra ($\frac{1}{4}$ kg na tri ljudi), opeci na masti čebule in peteršilja, deni jetra noter in pokrij. Ko so se dobro precvrta, opraiš z moko, in ko je popila moka ves sok, zalij s kropom, na katerem se je kuhalo korenčiče ali si razprostila kocke za juho. To mora dobro prevreti; posoli in popopraj šele potem in zlij na posušen kruh, na krompir ali na kašo.

Suha juha. Voda, na kateri se je kuhala klobasa ali kaj drugega svinjskega, je navadno bolj slana. Treba jo je pokusiti, preden se kuha. Ako je preslana, dolij še čiste vode in prevri. Napravi prežganje, zalij ga z mrzlo vodo toliko, da se razprosti, in nalij potem s suho juho. Malo kupnine in smetane je treba za poboljšek. S suho juho se zalije lahko tudi zelje ali kaj drugega. Na mastni suhi juhi je prav dobra ajdova ali prosena kaša.

Črešnjava juha. Razpokaj par pesti črnih črešenj. Peške stolci, zalij malo in prevri. Črešnje zalij, kolikor bo treba juhe; več kot je črešenj, bolj bo okusna. Vrzi vanje tudi malo limonove lupinice in sladke skorje. Ko so črešnje mehke, precedi vanje še vodo od pešk, osladi z medom ali s sladkorjem, vmešaj pest zmečkanih piškotov ali kruhovih drobtin, dodaj še par žlic vina ali malo limonovega soka in zlij na opečen črn kruh.

Mlade lesičice. Operi lesičice in odcedi na situ. Razseci par čebul, šalotk, malo pehtrana, peteršilja in par svežih gob mrzovk, pari 10 minut vse to na olju ali na maslu, potem stresiš še lesičice noter, pari še 20 minut, napraši malo z moko in pokapaj z limono. Daj na mizo zraven polente ali kaše.

Motvoz in papir. Vsaka še tako majhna stvar postane velikega pomena, če jo razmotrivamo z vidika narodnega gospodarstva. Motvoz je nezatna, a neobhodno potrebna reč. Na leto potrebujemo tega drobiža po več milijonov kilogramov, vrednost teh milijonov kil znaša tudi milijone kron, surovine, to je prediva, ki se porabi za smukanje motvozov, je treba tudi na milijone kil in predivo je letos zelo drago. Tudi papirnatih vrečic se porabi v prodajalnah na milijone. Vojskina obrt potrebuje papir za marsikaj, tako se draži in v prodajalnah ne dajejo več tako radi papirja za zavijanje kupljenega blaga in ne prevzujejo več tako radi zavitkov. Dobra gospodinja je spravljalna in zbirala že pred vojsko papirnatih vrečic in motvozov, tembolj jih bo sedaj in prišli so ji prav in ji bodo prišli še bolj prav. Motvoz, če je tudi kratek, se zavozlja in porabi. Zaničevati ni treba majhnih ostankov. V sili pride vse prav, mogoče, da bodo nabirale še tovarne ostanke, da izdelajo iz njih novino. Skoraj bo treba jemati s seboj v prodajalne motvoz in papir. Zveza berlinskih specialnih trgovin je naznanila svojim odjemalcem že, da jim ne bodo več zavozovali manjših zavitkov. Mi pridemo že tudi na vrsto, gospodinje, ki ima doma lepe zvitke motvoza, ne bo to plašilo. Dobra gospodinja je spravljalna tudi papir že prej. Ko pride domov ali ko prinese posel domov, spravi iz zavitkov vse, kamor spada, zavitke vzravna in spravi. Tako se rabi isti papir večkrat in je vedno pri rokah. Naše matere so imele za sočivje in podobno platnene vreče, posebno moke niso imele nikdar v papirju. Zdaj mrmrajo mokrari zaradi papirja, vrečice je treba plačati. Zakaj bi ne imela mestna gospodinja za moko vrečo, večjo ali manjšo, kakor je pač potreba in kakor je bila navada? Platnena vreča je pripravna za nasipanje moke in za nošo, v njej se pretrese moka lahko večkrat

in, kar je z ozirom na snago in zdravje največje vrednosti, opere se lahko in veš, da je čedna, medtem ko je šla papirnata vreča že skozi več rok in skladišč in se je nalezla različnih duhov in prahov.

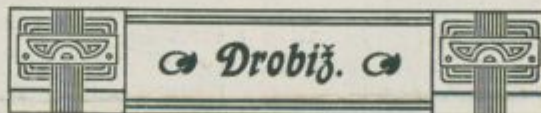
Nov nadomestek mila. Prof. dr. Merzheim opozarja, da se dobi prav dobro milo iz zlitine lojevca (Talk) ali drugih podobnih kremenokislih soli. Raztopina se vlije lahko v kose kakor navadno milo in je temu podobna po svoji zunanosti. Ako se doda malo saponina, bo milo še močnejše. To milo nima prav nič maščobe v sebi, vendar, če se namaže z njim roke, se pokaže na rokah bela pena. Ko se oplaknejo roke, so čiste kakor da si jih namazal z milom. Pene so pravzaprav belkasta kaša, ki je polna kristalov. Ta nadomestek mila se ne zdrobi, razen če se premoči popolnoma. To milo pride tudi prav dober kup, ker stane 100 g komaj 20 vinarjev in se ne razmaže skoraj nič. Milo nam nadomesti tudi vsak navaden pesek, samo da ni predebelo zrnat. Voda, v kateri se je močil ječmen, voda, na kateri se je kuhala krompir ali fižol, so tudi nadomestila mila. Kreda vzame vso umazanost iz volnenege blaga, jajčje lupine naredi

„Da bi te! Tobak za nosljanje se mi je stresel; v sedanjih draginji je pa škoda vsakega drobca . . .“

belo perilo. Voda, na kateri so se kuhali makaroni, je jako dobra za umivanje volnenih in svilnatih reči, ki postanejo po takem pranju krepke kakor da so nove.

Stonože in druga stenska golazen v kleti. Deni v klet zelene brezove vejice ali zveži več vejic v metlo in kmalu zleze vsa golazen med listje. Prinesi kropa v škafo in potopi veje vanj.

Drobiž.

Pazite na denar in na ključe! Draginja in potreba naraščata kakor še nikdar, zato se sliši vsak dan o kaki hoteni ali nehoteni pomoti pri plačevanju in kupovanju. Več žena tišči v prodajalko, ona ne ve, komu naj odgovori, komu naj menja, nastane prerekanje in prepir, katerega ne more nikdo razsoditi, ker pove vsaka stranka drugače. Tu je najbolje, da izmenja kupovalka, kar ima debelega denarja, še preden gre na trg. S seboj naj vzame samo, kolikor potrebuje, našteje naj prodajalki v roko in se prepriča tudi, če prešteje prodajalka. Denar je za prešteti, dokler ga dajaš ali ko ga dobiš, ako se prepričaš doma, da ni bilo prav, ne pomaga nič več, ženska je že preko gora, in če jo tudi dobiš, ne bo vedela ničesar, da se je zmotila v tvojo škodo, v svojo se pa ne moti rada prodajalka. Tu se ni zdaj nič za zanašati na poštenje, čas je hud in ljudje so hudi. Ne nosi nikdar denarja v roki ali v žepu sukne, ko hodiš po trgu. Nešteto je slučajev iz sedanjega časa, da je vzela tatinska roka mošnjček iz rok, iz žepa, iz

torbe. Treba je zopet žepe v krila, žepe od spredaj, ne na hrbtu, ki se kar ponujajo tatovom, zdaj ni časa gledati, kako stoji krilo lepše, treba je gledati, da je obleka hudim časom primerna. Ključ puščajo nekatere gospodinje po lepi stari navadi pod slamo, vrata stanovanja so odprta, gospodinja ali posel je v drugi ali tretji sobi. Človek, ki je potreben, gre mimo in si vzame kaj za spomin na lakomiselno deklo in gospodinjo. Kaj je tako težko nositi ključ s seboj ali zapahnuti vrata pred sobe ali kuhinje? Marsikatera zaklepa, kadar je prekasno. — Otrokom ne dajaj dosti denarja, kadar gredo kupovat. Otroku iztrže vsak lahko denar, potem je zaman iskanje in tarnanje. Zdaj se sliši vedno o kaki otročji slepariji. Otroci so se razvadili in razpasli. Povsod jih mamijo čokolade in slaščice. Mlado srce ne zna ustavljati želodčevih želja. Vzame denar ali blago, da zadovolji svoji želji. Dokler bodo navajali odrasli otroke na sladkarije, dokler bo stal za vsakim oglom vabljeni štant in si bo smel otrok kupovati takih reči, tako dolgo ne bodo ponehale tožbe o otroških sleparijah. Tak otrok laže in jemlje, da pride do svojega cilja, in laž je hujša od dejstva tatvine. Kazen ne pomaga tu dosti, pač pa ostro nadzorstvo in lepi zgledi, pouk. Mati, ki navaja otroka k varčevanju, ki prešteje vselej denar in ve, koliko ima in kaj ima, bo obvarovala svojega otroka tega, da ne bo poizkušal izmikati doma, kajti navadno poizkusijo otroci že doma svojo srečo in se ojunajo potem za druge slučaje.

Prsne bolečine naj bi vsak poskušal čimprej ozdraviti. Iz izkušnje vemo, da izgube prsi vsled bolečin svojo prosto gibčnost, s tem se dihanje otežkoči in kisik se počasneje dovaja h krvi. Vse to se da preprečiti, ako vtiramo prsi in ramena s Fellerjevim bolečine lajšajočim rastlinskim esenčnim fluidom z znamko »Elsa-Fluid« in, če treba, krepko masiramo. Take masaže z »Elsa-Fluidom« ne odstranijo le bolečine, temveč tudi povečajo delazmožnost pljuč s tem, da skrbje za živahnejšo cirkulacijo krvi. Za take masaže pa se naj rabi le preizkušen, pristen izdelek, Fellerjev »Elsa-Fluid«, čigar 12 steklenic stane samo 6 kron. Edino pristen se dobi pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Ob enem se lahko naroče Fellerjeve nalahno odvajalne rabarbarske kroglice z znamko »Elsa-Pillen«, da jih imamo pri motenju prebave, zaprtju in želodčnih bolečinah vedno koj pri roki. 6 škatlic stane 4 K 40 h franko. Ti dve preizkušeni domači sredstvi naj bi ne manjkali v nobeni hiši. One naše čitatelje, ki jih mučijo kurja očesa, bi še opozorili na izvrsten Elsa-izdelek: Fellerjev turistovski obliž po 1 in 2 kroni. (eb)

Knjigoveznica Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani, Kопitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovar.